

اندیشه‌های سیاسی غرب

در

قرن بیستم

دکتر ملک یحیی صلاحی

دانشیار علوم سیاسی دانشگاه شهید بهشتی

نشر قومس

سرشناسه	: صلاحی، ملک یحیی.
عنوان و نام پدیدآور	: اندیشه‌های سیاسی غرب در قرن بیستم / ملک یحیی صلاحی: ویراستار مهدی عباسی.
مشخصات نشر	: تهران: قومس، ۱۳۸۱.
مشخصات ظاهری	: ج، ۱۹۰ ص.
شابک	: 964-5516-69-2
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: پست جلد به آلمانی: Malek yahya salahy: geschichte des ploitischen denkens der gegenwart
یادداشت	: چاپ دوم: ۱۳۸۳.
یادداشت	: چاپ سوم: ۱۳۸۶ (فیبا).
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۱۷۵] - ۱۸۱؛ همچنین به صورت زیرنویس.
یادداشت	: نمایه.
موضوع	: علوم سیاسی - تاریخ - قرن ۲۰ م.
موضوع	: سیاست جهانی - قرن ۲۰ م.
موضوع	: علوم سیاسی - تاریخ.
شناسه افزوده	: عباسی، مهدی، ۱۳۵۴ - ویراستار.
رده بندی کنگره	: ۸۳۷/ص ۸۳۷
رده بندی دویی	: ۳۲۰۱۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۴۹۲۲-۸۱ م

شابک: ۹۶۴-۵۵۱۶-۶۹-۲

ISBN: 964-5516-69-2

نام کتاب	: اندیشه‌های سیاسی غرب در قرن بیستم
مؤلف	: ملک یحیی صلاحی
ویراستار	: مهدی عباسی
تیراژ	: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ	: سوم ۱۳۸۶
لیتوگرافی	: چاووش
چاپ	: ایران مصور
صحافی	: شکیب
ناشر	: نشر قومس - تهران میدان انقلاب، اول خیابان آزادی، بعد از جمالزاده، خیابان والعصر، تقاطع فرصت، شماره ۱۰۴

صندوق پستی ۱۳۹۱-۱۳۱۴۵ تلفن و نمابر ۶۶۹۳۲۷۹۷

نشانی اینترنتی نشر قومس: www.ghoomcs-pub.com

کلیه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است

قیمت: ۲۸۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

مقدمه	۱
طرح مسأله	۵
الف - لیبرالیسم	۸
ب - لیبرالیسم	۱۰
۱- لیبرالیسم به عنوان فلسفه سیاسی	۱۰
۲- لیبرالیسم به عنوان نظم اقتصادی	۱۱
۳- لیبرالیسم به عنوان طرح اجتماعی	۱۲
ج - روند تکامل لیبرالیسم	۱۴

فصل اول

برگزیدگان	۲۱
الف - مفهوم برگزیده یا نخبه	۲۱
ب - تئوریهای کلاسیک نخبگان	۲۲
۱- گائتانو موسکا	۲۳
۲- ویلفردو پاره-تو	۲۴
۳- رُبرت میشلز (میخنز)	۳۰

فصل دوم

تئوری جدید نخبگان	۳۵
نظریه میلز و قدرت نخبگان	۳۷

فصل سوم

بحران، تکوین و رشد دموکراسی	۴۱
الف - دموکراسی	۴۱
۱- دموکراسی به عنوان یک اصل سیاسی	۴۴

- ۲- دموکراسی به عنوان شکل دولت ۴۶
- ۳- دموکراسی به عنوان شکل زندگی ۴۶
- ب - پراگماتیسم ۴۹

فصل چهارم

- مکتب شیکاگو ۵۵

فصل پنجم

- تعامل نخبه‌گرایان با کثرت‌گرایان ۶۱
- ۱- ژوزف شومپتر ۶۲
- ۲- رابرت دال ۶۶
- ۳- سارتوری ۶۸

فصل ششم

- مارکسیسم در قرن بیستم ۷۱
- نظر و تجدیدنظر در مارکسیسم ۷۶
- ۱- سوسیالیسم در آلمان ۷۶
- ۲- سوسیالیسم در اتریش (آسترومارکسیسم) ۸۴
- ۳- سوسیالیسم در فرانسه ۸۹
- ۴- سوسیالیسم در انگلستان ۹۱

فصل هفتم

- فاشیسم و ناسیونال سوسیالیسم ۹۳
- مقدمه ۹۳
- الف - تاریخچه ۹۴
- ب - ساختار فاشیسم ۱۰۱
- ۱- خرد ستیزی ۱۰۲
- ۲- داروینیسیم اجتماعی ۱۰۴
- ۳- ملت‌گرایی ۱۰۸

- ۴- دولت فراگیر (یکه‌تاز) ۱۱۱
- ۵- اصل رهبری ۱۱۳
- ۶- نژادپرستی ۱۱۵
- ج - نظام اجتماعی و اقتصادی فاشیسم ۱۱۹
- د - فاشیسم در نیمهٔ دوم قرن بیستم و شروع قرن بیست و یکم ۱۲۰

فصل هشتم

- چپ نو (تئوریهای انتقادی - دیالکتیکی) ۱۲۷
- مقدمه ۱۲۷
- الف - تئوری‌های روزمره و علمی ۱۲۹
- ب - تئوری‌های دیالکتیکی ۱۳۰
- ج - تئوریهای انتقادی ۱۳۱
- ۱ - ماکس هورکهایمر ۱۳۲
- ۲ - تئودور آدرنو ۱۳۴
- ۳ - هربرت مارکوزه ۱۳۷
- ۴ - یورگن هابرماس ۱۴۶

فصل نهم

- آنارشیسم ۱۵۱
- مقدمه ۱۵۱
- الف - انواع آنارشیسم ۱۵۴
- ۱- آنارشیسم سودمندگرا (انتفاعی) ۱۵۵
- ۲- آنارشیسم روستایی ۱۵۶
- ۳- آنارشیسم سندیکالیستی ۱۵۷
- ۴- آنارشیسم دسته جمعی (اشتراکی) ۱۵۷
- ۵- آنارشیسم دسیسه جو ۱۵۸
- ۶- آنارشیسم کمونیستی ۱۶۰
- ۷- آنارشیسم فردگرا ۱۶۲
- ۸- آنارشیسم مسالمت جو ۱۶۵

فصل دهم

نیهلیم ۱۶۹

فهرست منابع

منابع فارسی ۱۷۵

منابع لاتین ۱۷۸

فهرست نمایه

نمایه اصطلاحات ۱۸۳

نمایه نام‌ها ۱۸۸

www.ketab.ir

بغام خداوند جان و خرد

مقدمه

هدف از تبیین این کتاب آشنا کردن دانشجویان با افکار و عقایدی که بعضاً به شکل ایدئولوژی و گاه بصورت نظریه پردازی ارائه شده است، و از آن گذشته توجه دانشجویان این رشته از علوم اجتماعی را به این مطلب جلب می‌کند که اندیشمند سیاسی در حلقه نخست به چاره‌جویی و رفع مشکلات سیاسی - اجتماعی و در بعضی مواقع به ناچار اقتصادی در زمانه و بویژه جامعه خود می‌پردازد و معمولاً به دنبال کمال مطلوب و فلسفه غایت‌گرایانه نیست. به همین جهت، این اندیشه‌ها دائماً در حال دگرگونی و تغییر و تحول می‌باشند. ولی به هر حال چون مشکلات جوامع آدمی تا حدودی یکسان و از آن گذشته روابط بین جوامع و ملل بقدری تنگاتنگ و نزدیک شده است که امروزه از جامعه جهانی و حتی دهکده جهانی صحبت می‌شود و در زمانی که در آستانه ورود به جهانی شدن اقتصاد و سیاست قرار گرفته‌ایم، این گونه نظریه‌ها بیشتر کاربرد عام پیدا کرده و یا تأثیرگذار شده‌اند.

از اینها گذشته به دو نکته دیگر نیز باید توجه داشت؛ اول اینکه اصولاً هدف از مطالعه اندیشه و فلسفه سیاسی - اجتماعی، اندوختن تجربه برای کسب موفقیت در آینده می‌باشد، بطوریکه هر چه کمتر از اشتباه بر حذر بود. دوم اینکه مقصود از اندیشه‌های سیاسی در قرن بیستم ارائه و تکامل تفکرات سیاسی - اجتماعی در مغرب زمین می‌باشد که از گذشته پربیب و خم خود یعنی از عهد باستان و دولت - شهرهای یونانی تا اواخر قرن نوزدهم تجربه اندوخته و در نتیجه سعی در ارائه فکراتی دارد که گاه ضد و نقیض و بعضاً جالب نیز می‌باشند. چنانکه به گذشته این درس دانشگاهی (از افلاطون تا قرن بیستم) مراجعه نمائیم، این سؤال مطرح می‌شود که آیا این عقاید و فلسفه سیاسی بوده که باعث تحولات و جنبش‌ها و حتی انقلاب‌ها شده است و یا برعکس، تحولات و جنبش‌ها و انقلاب‌ها بوده‌اند که اندیشه‌های سیاسی را پدید آوردند؟ اگر خوب به مسئله دقت شود، می‌بینیم که عقاید سیاسی زمانی شکوفا شدند که جوامع از سکون فکری و جمود سازمانی رها شده و در نتیجه تحولات سیاسی نیز که

نتیجه آن می‌باشد، پدید آمده است^(۱). چنانچه اندیشه‌های سیاسی در قرن پنجم و چهارم قبل از میلاد و در عصر طلائی آتن به اوج خود می‌رسد و پس از آن در فرون پانزدهم و شانزدهم نظریه‌های سیاسی به ایجاد دولتهای مستقل ملی کمک می‌نماید و انقلاب فرانسه در سال ۱۷۸۹ از درون آن ظهور کرده و خود خالق بسیاری از اندیشه‌های سیاسی مهم می‌شود. پس هر دو، یعنی هم اندیشه‌های سیاسی و هم تحولات سیاسی - اجتماعی، بر یکدیگر تأثیرگذار می‌شوند.

قرن بیستم که دو جنگ جهانی خانمان‌سوز را پشت‌سر داشته و باعث تحولات شدید و شگرفی در نحوه زندگی سیاسی، اقتصادی و فرهنگی جوامع در پنج قاره جهان شده است از این قاعده مستثنی نبوده و به همین جهت نیز با جالب‌ترین و مهمترین نظرات و عقاید دوران زندگی جوامع بشری روبرو بوده است.

باز باید توجه داشت که اندیشه‌های سیاسی در قرن بیستم در وحله اول به بررسی نهادهایی چون دولت، قدرت و تقسیم و تجمع آن بصورت کلاسیک قضیه نمی‌پردازد، اگرچه این مطالب را مد نظر دارد، ولی بیشتر از دیدگاههای اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی به آن می‌نگرد، اگرچه همواره مرکز ثقل بررسی‌های خود را یکی از عوامل یاد شده بالا قرار داده و از بار سیاسی مهمی نیز برخوردار است.

افزون بر آن یادآور می‌شویم که اگرچه دو ایدئولوژی مکتبی قرن بیستم یعنی سیستم متمرکز سوسیالیستی و نظام غیرمتمرکز سرمایه‌داری لیبرال دولتی^(۲)، دو قطب سیاسی - اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی خاص خود را رواج داده و در قرن بیستم تأثیر بسیاری بر جهان گذارند، لیکن مقصود از اندیشه‌های سیاسی قرن بیستم نظرات و دکترین‌هایی که محدود به این دو مکتب می‌شوند نبوده و این نظرات را فراسوی این دو مکتب تحقیق می‌کند.

پس با در نظر گرفتن مطالب و مفروضات فوق ابتدا به طرح مسأله پرداخته و سپس عقاید و مکاتبی را که در این قرن پرحادثه مطرح شده‌اند مورد بررسی قرار می‌دهیم. ولی دوباره متذکر می‌شویم که زیربنای عقاید سیاسی (با کمی احتیاط باید گفت از ابتدا تا قرن بیستم) نظریه‌هایی است که در دوران طلائی آتن با بهتر و دقیق‌تر بگوئیم عقاید

۱- عنایت، حمید، بنیاد فلسفه سیاسی در غرب، تهران، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ دوم،

۱۳۶۴، ص ۲.

۲- در این نوع سرمایه‌داری دولت وظیفه ارشادی و رقابت داشته و کمبودها را جبران می‌کند.

افلاطون، ارسطو و چهار مکتب نفی‌گرای رقیب آنها یعنی شکاک‌کی، کلیسی، اپیکوری و رواقی است که به نظریه‌پردازی پرداخته بودند. پس مراجعه به آن نظریه‌ها پیش از مطالعه کتاب حاضر ضروری به نظر می‌رسد. در این کتاب سعی شده است تا حد مقدور به زبان ساده و گفتمان روزمره صحبت شود و از پیچیدگی ظرافت ادبی و زیبایی کلام به نفع بهتر فهمیدن دانشجویان گذشت شود.

ملک یحیی صلاحی

www.ketab.ir